

XALQARO NORDIK UNIVERSITETI

**«O‘ZBEKISTON — 2030” STRATEGIYASINI
AMALGA OSHIRISH YO‘NALISHLARI VA
ISTIQBOLLARI YOSHLAR NIGOHIDA»
MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYA**

Toshkent – 2024

III SHUBA

<i>Boboeva M.Sh. Mutaqillikdan keyingi davrda transformatsiyalashuv jarayonlari va uning ahamiyati</i>	258
<i>Muxammadjonov J.J. Fuqarolarning tadbirkorlik bilan shug'ullanish huquqini himoya qilishning asosiy shakllari hamda qonunchilik asoslari</i>	262
<i>Ismatov Sh.M., O'rinov O'. N. "O'zbekiston-2030" strategiyasida davlat boshqaruvi va sud-huquq tizimidagi islohotlar</i>	269
<i>Mamadjanov J.N. Yangi O'zbekistonda ijtimoiy davlat barpo etishda ijtimoiy huquqni ta'minlashning huquqiy asoslari hamda tashkiliy mexanizmlari</i>	272
<i>O'tanazarova Y.R. Iqtisodiy jarayonlarni modellashtirish va raqamlashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari</i>	275
<i>Xomidov M. X. Sanoat korxonalarini va tarmoqlari kooperatsiyasini rivojlantirishning huquqiy asoslari</i>	280
<i>Meyliev O.R., Gofurova KX. Ijtimoiy sohani rivojlantirishda davlat byudjetining o'rni</i>	283
<i>Mirzamahmudov M.M. Kambag'allikni qisqartirishda davlat siyosatini belgilash va bunda davlat tomonidan infratuzilmaga kiritilgan investisiyaning ahamiyati</i>	287
<i>Isaxonova R.M. O'zbekistonda iqtisodiy islohotlar sharoitida aholi salomatligini ta'minlashni moliyaviy masalalari</i>	292
<i>Xalikov U., Kamilova N. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning o'rni va ahamiyati</i>	295
<i>Sotvoldiyeva M.G., Turaeva S.T. Assessment of impact of human activity on water resources. Learning on the example of Uzbekistan</i>	299
<i>Shirinov A.Q. "O'zbekiston – 2030" strategiyasini amalga oshirish islohotlar tendensiyasi sifatida</i>	304
<i>Xoliqov L.M. O'zbekistonning ijtimoiy davlat sifatidagi maqomini yuksaltirishda "O'zbekiston – 2030" strategiyasining o'rni</i>	308
<i>Imomova O.J. O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar va turizm xizmatlarining mamlakat iqtisodiyotiga tasiri</i>	313
<i>Mansurova N.D. "O'zbekiston – 2030" strategiyasida gender tenglik masalalari</i>	316
<i>Jalolova Y.M., Zoirova M.Y. O'zbekistonda iqtisodiy, ijtimoiy huquqlarni ta'minlashning tashkiliy mexanizmlari masalalari</i>	319

KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA DAVLAT SIYOSATINI BELGILASH VA BUNDA DAVLAT TOMONIDAN INFRATUZILMAGA KIRITILGAN INVESTISIYANING AHAMIYATI

Mirzamahmudov Ma'ruf Maxamadsharif o'g'li¹

¹O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi

Davlat qarzi departamenti, bo'lim boshlig'i

Email: marufmirzamahmudov@gmail.com

Annotatsiya: Kambag'allikni yo'q qilish bo'yicha hukumat siyosatini va infratuzilma investitsiyalarining rolini muhokama qilish hukumatning strategik harakatlari va infratuzilmaga investitsiyalar orqali kambag'allikni bartaraf etishga keng va ko'p qirrali yondashuvni o'z ichiga oladi. Ushbu izoh kambag'allikni yo'q qilishga qaratilgan hukumat siyosatining o'lchovlarini, infratuzilma investitsiyalarining muhim rolini va ushbu elementlarning iqtisodiy o'sishni ta'minlash, turmush darajasini yaxshilash va oxir-oqibat kambag'allikni kamaytirish uchun o'zaro bog'liqligini o'rganadi.

Kalit so'z: kambag'allik, infratuzilma investitsiya, iqtisodiy o'sish, mikromoliyalashtirish, moliyaviy inklyuzivlik

Kambag'allikni qisqartirishning muvaffaqiyatli strategiyasi tez va barqaror iqtisodiy o'sishga yordam beradigan asosiy chora-tadbirlarni o'z ichiga olish bilan birgalikda, iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi davlat siyosati yanada inklyuziv bo'lishini taqozo etadi. Jumladan, mazkur davlat siyosatlari mehnat bozorlarining yaxshilanishini, gender tengsizliklarining bartaraf etilishini va moliyaviy inklyuzivlikning oshirilishini o'z ichiga oladi [1].

Shuni ta'kidlash kerakki, hamma uchun mos keladigan yagona siyosat yo'q. Kambag'allikni qisqartirish bo'yicha eng yaxshi yondashuv har bir mamlakat yoki mintaqaning o'ziga xos sharoitlariga qarab o'zgaradi. Biroq, quyida sanab o'tiladigan barcha chora-tadbirlar ba'zi sharoitlarda kambag'allikni qisqartirishda samarali ekanligi ko'rsatilgan.

Quyida keltirilgan taqqoslama jadvaldan ko'rinib turibdiki, kambag'allikni qisqartirish siyosati kambag'allikni qisqartirish va aholining zaif qatlamlari farovonligini oshirishga qaratilgan hukumatlar va boshqa manfaatdorlar tomonidan amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar va strategiyalar majmuasini anglatadi. Mazkur siyosat turli shakllarda bo'lishi mumkin va bir qator yondashuvlarni, jumladan, ijtimoiy himoya dasturlari, ta'lim va malaka oshirish, bandlikni rag'batlantirish, asosiy xizmatlar va infratuzilmaga maqsadli investitsiyalar kiritishni o'z ichiga oladi.

Bunda, hukumatlar tomonidan kambag'allik darajasini tan olish va unga qarshi kurashishda iqtisodiy o'sishni yoki iqtisodiy rivojlantirishni hamohang olib borish muxim ahamiyat kasb etadi.

Jumladan, ijtimoiy himoya dasturlari aholining eng zaif qatlamlariga maqsadli yordam ko'rsatadigan dasturlar, jumladan, pul o'tkazmalari, oziq-ovqat

subsidiyalari va ijtimoiy sug'urta dasturlari. Ushbu dasturlar, ayniqsa, iqtisodiy inqiroz yoki qiyinchilik davrida o'zini-o'zi ta'minlashga qodir bo'lmaganlar uchun xavfsizlik tarmog'ini ta'minlash orqali kambag'allikni qisqartirishga yordam beradi [2].

Ta'lim va ko'nikmalarni o'rgatish dasturlari odamlarning ish bilan ta'minlanishini yaxshilashga yordam beradi, ularni yaxshi maoshli ishlarni ta'minlash uchun zarur vositalar va resurslar bilan ta'minlaydi. Bu daromadlarni oshirish va iqtisodiy harakatchanlik yo'llarini ta'minlash orqali kambag'allikni qisqartirishga yordam beradi [2].

Bandlikka ko'maklashishga qaratilgan siyosat yangi ish o'rinlarini yaratish hamda tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash orqali kambag'allikni qisqartirishga yordam beradi. Bu o'sish salohiyati yuqori bo'lgan tarmoqlarga maqsadli investisiyalar, shuningdek, moliya va biznesni qo'llab-quvvatlash xizmatlaridan foydalanishni yaxshilashga qaratilgan dasturlarni o'z ichiga olishi mumkin [3].

Asosiy xizmatlar va infratuzilma suv ta'minoti tizimlari, yo'llar va elektr energiyasi kabi asosiy xizmatlar va infratuzilmaga investisiyalar aholining zaif qatlamlari uchun turmush darajasi va iqtisodiy imkoniyatlarini yaxshilashga yordam beradi. Bu muhim xizmatlardan foydalanish imkoniyatini oshirish va yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish orqali kambag'allikni qisqartirishga yordam beradi.

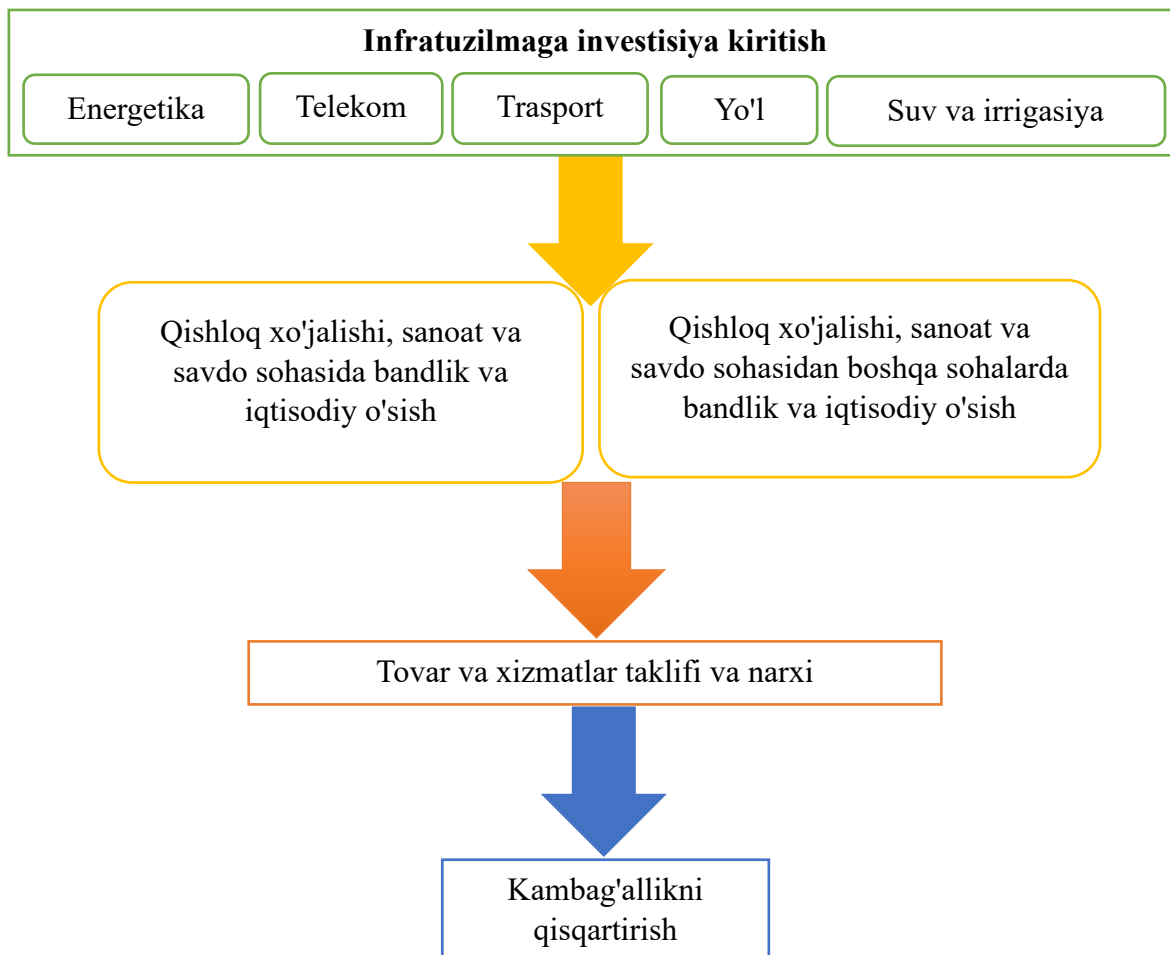
**Kambag'allik darajasini qisqartirish to'g'risida jamlanma
Ma'lumot ⁴⁴**

Siyosat nomi	Tavfsifi	Afzalliklari	Muammolari
Iqtisodiy o'sish [4]	Iqtisodiy o'sish insonlar uchun ko'p ish o'rinlarini va moliyaviy imkoniyatlarni yaratadi	Aholi daromadini oshirish yo'li bilan kambag'allikni qisqartiradi	Iqtisodiy o'sish natijasida olingan daromad teng taqsimlanmasa tengsizlikni keltirib chiqaradi
Ta'lim va sog'liqni saqlash [4]	Ta'lim va tibbiyot insonlarga ularning qobiliyatlarini va sog'lig'ini yaxshilash imkoini beradi va buning natijasida ular samarador ishlaydi hamda qo'proq daromad oladi	Insonlar o'zlari uchun munosib ish o'rinlarini qo'lga kiritish uchun zarur ko'nikma va sog'liqni qo'lga kiritadi.	Joriy etish va saqlab turish xarajatlari qimmat
Ijtimoiy himoya yordamlari [5]	Oziq-ovqat talonlari va ijtimoiy himoya dasturlari pul topish uchun kurashayotgan odamlarni himoya qiladi. Bu esa ularni kambag'allikdan olib chiqadi.	Kambag'al odamlarni kambag'allikdan qutqaradi	Joriy etish va saqlab turish xarajatlari qimmat
Mikro moliyalash-tirish [7]	Mikromoliyalash-tirish – bu rivojlanayotgan mamlakatlarda tadbirkorlar uchun taqdim etiladiga kichik qarz (kredit) mablag'lari hisoblanadi.	Insonlarga o'zlarining bizneslarini boshlash uchun zarur mablag' (kapital) bilan ta'minlaydi	Qarz beruvchi tashkilotlar uchun riskli bo'lib, qarz oluvchilar o'zlarini bankrot deb e'lon qilishi mumkin

⁴⁴ Xorijiy adabiyotlarni o'rganish asosida muallif tomonidan tuzildi

Siyosat nomi	Tavfsifi	Afzalliklari	Muammolari
<p>Infratuzilma investisiyalari [8]</p>	<p>Infratuzilmaga sarmoya kiritish suv, kanalizasiya va transport kabi asosiy xizmatlardan foydalanishni yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirishga yordam beradi. Bu odamlarga ish topish, ta'lim olish va bozorlarga kirishni osonlashtirishi mumkin.</p>	<p>Odamlarning iqtisodiyotda ishtirok etishini osonlashtirish orqali kambag'allikni qisqartirishga yordam berishi mumkin.</p>	<p>Hisoblab chiqish va tavsiflab berish murakkab</p>

Inklyuziv iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishga qaratilgan siyosat iqtisodiy o'sishning afzalliklari jamiyatda kengroq taqsimlanishini ta'minlash orqali kambag'allikni qisqartirishga yordam beradi, shu jumladan ta'lim va o'qitishga maqsadli investisiyalar, ijtimoiy himoya dasturlari, infratuzilma va asosiy investisiyalar xizmatlar [10].

1-rasm. Kambag'allik va infratuzilma investisiyalari o'rtasidagi mantiqiy bog'liqlikni ko'rsatuvchi model⁴⁵

Shuni ta'kidlash kerakki, rivojlanayotgan mamlakatlarning iqtisodiy tuzilishini aks ettira oladigan universal model mavjud emas. Biroq, ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, infratuzilma boshqa o'llab-quvvatlovchi choralar bilan to'ldirilganda eng katta ta'sirga ega [9], xususan yuqorida keltirilgan 1-rasmdan ko'rinib turibdiki infratuzilma tizimlari kambag'allikni yanada samarali qisqartirishga imkon beruvchi inklyuziv o'sishni rag'batlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Alcock, P., Degryse, C., & Karamessinis, E. (2015). The distributional effects of austerity in Greece, Ireland, Portugal, and Spain. *International Journal of Labour Research*, 7(3), 252-271.

⁴⁵ Xorijiy adabiyotlarni o'rganish asosida muallif tomonidan tuzildi

2. Birdsall, N., & Graham, L. (2001). *Saving children: Reducing childhood mortality*. Brookings Institution Press.
3. Cornia, G. C., & Martorano, B. E. (2001). *Public debt and poverty in developing countries*. Edward Elgar Publishing.
4. Eichengreen, B., & Perron, P. (2014). *The great rebound: Resilient after 2008?*. Oxford University Press.
5. ECLAC (2014). *Social Panorama of Latin America*. United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean.

O'ZBEKISTONDA IQTISODIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA AHOLI SALOMATLIGINI TA'MINLASHNI MOLIYAVIY MASALALARI

Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi¹

¹*Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti*

Moliya fakulteti 2-kurs talabasi

rosy270305@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisda so'ngi yillarda O'zbekistonda sog'liqni saqlash tizimida olib borilayotgan ishlar, ularni takomillashtirish va ko'lamini kengaytirishga qaratilgan tub islohotlar yoritilgan. Shu bilan birga, "Aholi salomatligi-2030" strategiyasi loyihasi, unda belgilangan vazifa va maqsadlar hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida sog'liqni saqlash tizimi yuzasidan olib borilayotgan ishlar tahlili keltirilgan.

Kalit so'zlar: sog'liqni saqlash, tez tibbiy yordam, aholi salomatligi, "Aholi salomatligi-2030", raqamlashtirish, yagona elektron tizim, sog'liqni saqlash xarajatlar.

Yurtimizda aholi salomatligini mustahkamlash, turmush darajasini yanada yaxshilash, bugungi kunda ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlar sifatini hamda samaradorligini yanada oshirish maqsadida bir qator tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Zero har bir jamiyat va davlatning rivoji uchun yosh avlodning salomatligi va millat genofondi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, kelajakda taraqqiyotning baland cho'qqilarini ko'zlagan har bir mamlakat aholi salomatligini mustahkamlash, barkamol avlodni voyaga yetkazishga intiladi.

Bu borada Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan nutq va ma'ruzalarida, sifatli tibbiy xizmatga bo'lgan talabni qondirish nihoyatda zarur ekani bot-bot ta'kidlanmoqda. Yig'ilishlardan birida ta'kidlanganidek, mamlakat sog'liqni saqlash tizimida kasalliklarni oldini olishdan ko'ra ularni davolashga yanada e'tibor qaratilmoqda. Darhaqiqat, har bir insonning sog'lom va uzoq umr kechirishi uning uzviy huquqi hisoblanadi. Buning uchun esa davlat tomonidan aholiga zamonaviy tibbiy yordam ko'rsatish tizimini yo'lga qo'yish, tibbiyot bilan bog'liq munosabatlar huquqiy tartibga solinishi muhim ahamiyatga ega.